

«Хоча я в опозиції, але пенсійну реформу ганити не буду»

Такої думки народний депутат України Микола КУЛЬЧИНСЬКИЙ (фракція «НУ-НС») – голова підкомітету з питань законодавства у сфері пенсійного забезпечення та пенсійної реформи Комітету Верховної Ради у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів.

– З різних причин суспільство й досі не може, а дехто просто не хоче об'єктивно оцінити всю небезпеку системних проблем пенсійної системи. На жаль, в Україні вкрай складна демографічна ситуація та дефіцит Пенсійного фонду. Кількість працюючих зменшується, а пенсіонерів – постійно збільшується. Солідарну систему починає лихо манити. Звичайно, це не тільки наша проблема, а й світова. Проте переважна більшість країн розв'язали її ще у 1980-х роках. Й особливо успішно Чилі та Швейцарія, де дуже вдало запровадили накопичувальну систему.

Дефіцит Пенсійного фонду означає, що внесків працівників бракує для виплати всіх пенсій. Відтак він постійно дотується з державного бюджету, а отже, економічно на фінансуванні освіти, охорони здоров'я, інноваційних програм. Наприклад, у 2010 році офіційний дефіцит Пенсійного фонду становив 26,6 млрд. гривень. Для порівняння: видатки на Міністерство освіти і науки в поточному році передбачені в розмірі 18,5 млрд. гривень, а могли б бути вдвічі більшими! Для всього світу (Україна тут не виняток!) характерна тенденція старіння населення, тож борг вітчизняного Пенсійного фонду зростатиме ще більше з відповідними наслідками для інших бюджетних програм, які доведеться скорочувати.

Пенсійна реформа спрямована на середньо- і довгострокову перспективу. Якщо, за прогнозами уряду, в 2011 році ми зекономимо близько 0,2 відсотка ВВП, то через 10 років – уже 1,8.

– Найбільше дискусій, звісно, викликає поступове підвищення пенсійного віку для жінок. Вони, як відомо, отримують значно нижчу, ніж чоловіки, пенсію (середній її розмір 850 гривень проти 1300 у чоловіків). В урядовому законопроекті збільшення пенсійного віку на п'ять років планується провести протягом десяти, але передбачено, що пенсія жінок, які вийдуть на заслужений відпочинок у 2021 році, буде більшою на 25 відсотків.

– Сприймаю ці аргументи. Якщо за кожен додатковий рік жінка отримуватиме, скажімо, надбавку 5–6 відсотків до пенсії, – це стимул довше залишатися на роботі. Оптимальний варіант, коли така можливість є добровільною. Моя дружина, наприклад, уже 6 років працює після виходу на пенсію. Я їй кажу: «Скільки ти ще ходитимеш на роботу?» А вона, як і багато інших жінок, що не бажають сидіти вдома, відповідає: «Працюю, бо хочу відчувати себе потрібною».

– Як ви розцінюєте перспективи накопичувальної системи?

– Погоджуюся з урядом, що її можна запроваджувати ли-

ше за умови бездефіцитності Пенсійного фонду (за прогнозами віце-прем'єра, міністра соціальної політики Сергія Тігіпка, бюджет фонду буде збалансовано в 2014 році. – *Ред.*). До того ж громадяни повинні мати на порядок вищі зарплати, адже за зовсім маленьких відрахувань вони не зможуть накопичити достатньо коштів. Як на мене, оптимальною буде ситуація, коли ми отримуватимемо мінімальну пенсію від держави плюс кошти, які акумулювали відповідно до своєї заробітної плати й стажу роботи після запровадження накопичувальної системи.

– У багатьох викликає незадоволення, що жодні зміни, запропоновані до пенсійного законодавства, не стосуються людей, яким пенсії вже призначено.

– Гадаю, уряд розумів, що, «зацепивши» всіх, а надто касту спецпенсіонерів, він спричинить такий саботаж і обурення, що просто не знайде необхідної кількості голосів у сесійній залі для прийняття закону. Крім того, є низка рішень Конституційного Суду, які забороняють зменшувати рівень соціального забезпечення громадян.

Принаймні з чогось потрібно починати. Щиро кажучи, ми повинні були робити цю реформу. Ще Юлія Тимошенко мала б її робити, але не наважилася, аби не загострюва-

ти ситуації в суспільстві напередодні президентської кампанії. Проведення пенсійної реформи взагалі-то було заплановане в коаліційній угоді між «НУ-НС» і БЮТ.

– Як відомо, протягом січня-лютого фахівці Пенсійного фонду й соціальних служб у кожній області роз'яснювали всі нюанси документа через місцеві ЗМІ, а також під час зустрічей із громадянами. У рамках комунікаційного забезпечення реформи на що ви звернули б увагу громадян?

– Насамперед пояснив би, що реформу зумовлює не бажання познущатися над громадянами чи догодити МВФ, а необоротний процес зміни співвідношення працюючих і пенсіонерів. Нині 10 робітників утримують 9 пенсіонерів, що вже створює великі проблеми для Пенсійного фонду. А надалі кількість платників внесків істотно зменшуватиметься. Варто сказати, що не тільки в країнах Європи, а й світу вже давно впровадили комплекс непопулярних заходів, зокрема підвищення пенсійного віку. Й лише декілька держав, серед яких і Україна, не реформували пенсійного законодавства.

Звичайно, наголосив би на позитивах: справедливому обмеженні максимальних пенсій до 8800 гривень. Гадаю, це додасть Пенсійному фонду щонайменше мільярд гривень уже в перший рік дії закону. Також звернув би увагу на те, що коли працівники культури, вчителі, лікарі (відпрацювавши повний стаж) виходитимуть на пенсію, то одноразово отримають вихідну допомогу, яка дорівнюватиме 10-кратному розміру пенсії.

Обов'язково потрібно роз'яснити ситуацію зі страховим стажем. Я погоджуюся з його збільшенням із 20 до 25 років для військових і правоохоронців, як це було за радянських часів. Але тут потрібен диференційований підхід, адже поряд з оперативними співробітниками є люди, які виконують не особливо небезпечну чи вкрай напружену роботу. Як дисидент, у 1989-91 роках я з міліції, що називається, «не вилазив» і жахався, в яких стресових умовах працюють слідчі: маленька обшарпана кімнатка, купа паперів, нескінченний потік людей... Але ж є працівники, що такої «напруги» не знають. То хай вони виходять на пенсію пізніше.

Загалом помітно, що уряд серйозно попрацював, аби «пригасити» непопулярність цієї реформи, передбачив перехідний період тощо. Багато чого розумного заплановано. Хоч нині я перебуваю в опозиції, але ніколи не був

соціальним демагогом. Знаю, що урядовий законопроект необхідно приймати.

Але, звісно, не зупинятися на цьому, а терміново починати відновлювати довіру до державних інституцій, значно поліпшити стан охорони здоров'я, особливо районної і сільської медицини, боротися з корупцією, працювати над створенням робочих місць, виведенням із тіні зарплат «у конвертах».

На мою думку, з часом потрібно зменшувати розмір внеску до Пенсійного фонду, але контролювати, щоб платили всі. Наразі життя змушує багатьох підприємців ви-



давати зарплатню в конвертах, адже нинішні соціальні відрахування для них непідйомні. (У Програмі економічних реформ Президента Віктора Януковича зазначається, що нині пенсійні внески сплачують лише три чверті зайнятих, або трохи більше половини населення працездатного віку. – Ред.).

Стосовно комунікаційного забезпечення реформи зазначу: воно має бути значно кращим. Не закидати му щось українській журналістиці, яка є дуже різною: і розумною, і ні. Звісно, мали б ліпше попрацювати в інформаційному просторі й політики. Бо навіть усередині парламентської більшості досі немає єдності щодо урядового законопроекту, то що вже казати про опозиційних депутатів. Профільне міністерство, наприклад, у пояснювальній записці необхідність прийняття законодавчого акта обґрунтувало одним загальним реченням. Жодного слова про загрозливі демографічні тенденції, розрахунки середньо- і довгострокового ефекту від ухва-

лення закону, економію бюджетних коштів, прогнози, якою була б ситуація, якщо залишити все без змін. А такі пояснення точно допомогли б змінити ставлення ЗМІ до пенсійної реформи, або принаймні сформувати альтернативну до домінуючої нині точку зору.

Зрозуміло, що журналісти користуються інформацією, озвученою опозиційними політиками, але не кожен із них навіть прочитав цей законопроект, тож невідомо, що шість місяців обговорювали. Крім того, специфіка нашої опозиції – бажання найболючіше вдарити по опонентах. Звідси створюється атмосфера тотальної недовіри в суспільстві. Так само було з Президентом Віктором Ющенком: він розумів, що без духовного та культурного піднесення народу жодні реформи в нас не відбудуться.

Сергій Тігіпко здається мені достатньо розумною, тямуючою людиною. Чого я ганитиму його? Він діє в межах, у яких може діяти, адже багато залежить від Президента, від прем'єра.

Нині «накидатися» на реформу, що здійснюється в інтересах усіх громадян, опозиція не повинна. Інша річ – пропонувати конструктивні альтернативи. Зрозумійте, я більш ніж критично ставлюся і до цієї влади, і до Тимошенко, однак хотів би, щоб державна машина нарешті змінилася, пенсійна система змінилася. Але не так просто це робиться, дуже багато суперечностей...

– Насамкінець про Комітет у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів. Він налічує сім народних депутатів (для наших читачів пояснімо, що до нього входять ви, двоє «бютівців», «регіонал», комуніст, представник Народної партії, а також один позафракційний). Чи може статися, що законопроект № 7455 узагалі буде відхилено більшістю голосів?

– Це стане своєрідним випробуванням на громадянську мужність. Але гадаю, ми все-таки «вигриземо» позитивне рішення з формулюванням «прийняти за основу в першому читанні з урахуванням зауважень комітету». Перед першим читанням ще ж будуть парламентські слухання стосовно пенсійної реформи, заплановані на 16 лютого. Важливо, щоб в об'єктивній професійній дискусії нам удалося дійти компромісу, який задовольнить усі політичні сили.

Розмовляв Олексій СИЩУК.
Фото Миколи БІЛОКОПИТОВА.